

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

**СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ
НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ:
ІСТОРІЯ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

Матеріали
IV Всеукраїнської науково-практичної конференції
У двох частинах
Частина 2

(Суми, 19 травня 2017 року)

Суми
2017

в с. Нижня Сироватка, Сумської області. Мала 3 сестер і брата, який також був на фронті. Коли розпочалась війна, вона щойно закінчила школу. Її батько також служив, тому виховували її бабуся і дідусь. Німці забирали молодь на роботу до Німеччини, її також. Працювали вони там у вугільних шахтах, засипали вугілля у піч, багато людей не витримували та падали прямо в піч. Один раз, під час дороги, вона намагалась втекти та її впіймали і змусили працювати. Вона не пам'ятає в якому місті вона була, та пам'ятає, що проїжджали Люксембург. У Німеччині вона потрапила в сім'ю, яка дуже її полюбила. Вона була їм за дочку, Родина німців купувала їй одяг, їжу, і там їй працювалось легше. Та найбільшою радістю для неї стало повідомлення про перемогу Червоної армії. Її вмовляли залишитися, та вона відмовилась і повернулась додому. Після війни працювала спочатку на цукровому заводі, а вже потім, до самої пенсії, на насосному заводі.

ЧУЖЕНКО Г.

(науковий керівник – к. і. н., доц. В. А. Нестеренко)

ПОДІЇ ХХ СТОЛІТТЯ ОЧИМА МОЇХ РІДНИХ*

Моя бабуся, Колугіна Галина Миколаївна, народилася у 1947 році в Росії, Чувашія, місто Ядрин. Вона закінчила вісім класів Путивльської школи, потім її сім'я переїхала до міста Суми, там вона навчалася в четвертій школі, Машинобудівному коледжі та в Політехнічному університеті.

* Робота здійснена в рамках виконання фундаментального дослідження №0115U000677 «Історичний розвиток порубіжжя Північно-Східної України як засіб конструювання загальнонаціональної моделі історичної пам'яті».

Батька моєї бабусі та мого прадіда одразу після початку війни забрали на фронт. Він пройшов через всю війну, та закінчив її в Чехії. Бабуся говорить, що мало його пам'ятає, оскільки після війни батько повернувся з великою кількістю поранень, що погано вплинули на стан його здоров'я. Тому довго він не прожив. Мати моєї бабусі уродженка міста Путивль. Вона до війни закінчила Путивльський Плодово-технологічний технікум. Одразу була направлена на роботу до Росії, в Чувашію на підприємство, яке займалося переробкою продуктів, виготовленням консервів. Це підприємство, під час війни продовжувало працювати, його підпорядкували військовому відомству. Все виготовлене йшло на фронт у вигляді тушонки, сухого пайка, консервів нашим воїнам. Всі на підприємстві працювали під девізом «Все для фронту, все для перемоги!». Моя прабабуся очолювала це підприємство як директор, не дивлячись на свій молодий вік, адже тільки в 1939 році вона закінчила навчання в технікумі.

До початку війни сім'я жила в Путивлі, на околиці. Вони мали дві корови, коня, сорок соток землі. Але потім в 1936 році була проголошена колективізація, у них все відібрали. Сім'я залишилася ні з чим, вони повинні були працювати в колгоспі. Почалися жахливі, голодні часи. Про голодомор 1932-1933 року Галині Миколаївні багато розповідали мати та бабуся Наталія Олексіївна, яка пережила ці важкі часи. Вона розповідала, як багато людей помирало від голоду, як телегою по вулиці їздили збирали мертвих. Вона бачила все це своїми очима, як дід Максим, сусід, сидячи на призьбі просив «дайте хлібу, дайте хлібу», незабаром він помер від голоду.

Про війну з Німеччиною моя бабуся багато чула від своїх родичів, від бабусі, яка залишилася в окупації з двома ще малими дітьми. Як вони пережили бомбардування. Розповідав батько бабусі, який пройшов через всю війну, розповідала і мати. Багато Галина Миколаївна читала про це, багато

переглянула фільмів. Мій прадід з перших днів був на фронті, та повернувся додому лише в 1945 році, коли розпочалася демобілізація військ.

В окупації в Путивлі залишилася бабуся Галини Миколаївни. Були обстріли та бомбардування, її хату було зруйновано, жили з забитими фанерою вікнами. Хата вся була посічена осколками. Дядька моєї бабусі було поранено, постраждало око та ноги. Для тих хто залишився в окупації було холодне та голодне життя, скільки було смертей.

Після закінчення війни ще одна біда спіткала людей – голод 1946-1947 років. Багато людей помирало від голоду. Люди були схожі на скелети. Для того, щоб якимось врятувати своє життя їли різні трави, та робили з них «затерухи».

ЯСКЕВИЧ Б.

(науковий керівник – к. і. н., доц. *В. А. Нестеренко*)

СПОГАДИ КАЛІНІЧЕНКО МАРІЇ ІВАНІВНИ*

Моя прабабуся, Калініченко (в дівочтві Гузієнко) Марія Іванівна, народилася 25 квітня 1925 року в м. Кролевець Сумської області. До війни закінчила 7 класів. Родина Марії Іванівни – тато Іван, мати, сестра Антоніна і брат Володимир. Батько працював в м. Конотоп на залізниці, мама на ткацькій фабриці.

Прабабуся пам'ятає про голодомор в 1933 році, їй було 8 років. Батько бабусі дуже хворів. Виховувати дітей матері допомагала бабця Марії Іванівни. Марія згадує, як ходила

* Робота здійснена в рамках виконання фундаментального дослідження №0115U000677 «Історичний розвиток порубіжжя Північно-Східної України як засіб конструювання загальнонаціональної моделі історичної пам'яті».